

Տարեկան գինն է 50 ղուրուշ :
Վեցամսեայ չժախուր :
Ծանուցման ատղին 1 ղշ :
Դուրս ելածս լրագրեցողուն
Ժախքը առնողին վրայ է :

Ս Է Ր

Տնօրէնութեան ստորագրու-
թիւնն է Պ. Գ. ՊԵՐՍԵՆՍԻ
Հանդիսի վերաբերեալ նա-
մակ կամ գրութիւն Տնօրէնին պի-
տի ուղղուի իմամ Ալի խանն 15

ՏԱՍՆՕՐԵԱՅ ՀԱՆԴԵՍ

ՈՒՍՄԱՆՅ , ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՅԻԿ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՅ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆՔ

Որասեայ առածը : — Ընթերցողաց ներդաժնութիւնը : —
Անգղիացւոյ մը տեղեկութիւնները : — Տիկնայց ընթերցասիրու-
թիւնը : — Գրական յառաջագիտութիւն 'ի Տաճկաստան :
Պարթէլըմի սրահին վերձանութիւններն 'ի Գարիզ : — Մէն — Մարք
Ժիրարտէնի եւ ուրիշներու դանաղան հրատարակութիւններն
ըն : — Գլխողութիւնք լեզուի եւ գրականութեան վրայ : —
Բասինի մէկ տողը :

Որասեայ իրաւունք ունի , երբ որ կ'ըսէ թէ շուտ մը
փայլող նիւթերը ծուխն զատ ուրիշ բան չեն տար , փան-
զի բնական կարգը կը պահանջէ որ առաջ ծուխն ելնէ յե-
տոյ բոցը : Բանաստեղծ մը կ'ընէ , զից և զիւցազանց քա-
ջութիւնները պիտի երգեմ կ'ըսէ , երաժիշտ մը կուգայ ,
հեշտաւոր եղանակներ նուագելու խօսք կ'ուտայ , նկարիչ
մը բնութեան գեղեցիկութիւնները կենդանացնելու ու հը-
րաշափ պատկերներ դժագրելու կը պարծենայ : պատրաստ
մի' հաւատար , քանզի աս պարոնայց ամենուն ալ շքեղ նա-
խերգանքն էր , կը նայիս որ

« Ընթերցեմ լերինք յերկունս և ծնցի մուկն ծաղրալից » :
Սեբին մէջ մեր արամախոսութեանց շարքը սկսելով , մեծ
բաներ խոստանա՞նք արդեօք մեր ընթերցողաց , որոց ո՛չ
այլ ինչ , բայց եթէ ներդաժնութեամբ կը քաջալերուէինք
երբեմնակի Մասիսն ստորոտն երկնալու : Այսուհետեւ ալ
եթէ չենք սխալիր , գտած սիրալիր ընդունելութիւննիս ա-
ւելի Հայ հասարակութեան ներդաժնութեանը տալու ենք ,
քան թէ մեր արժանեաց , ուստի առանց անհամ երկարու-
բանութեանց մեր յօդուածները շարունակենք , և եթէ յա-
ջողնք բանասիրայ օգտակար կամ զուարճալի լինելու , այս
մեզի բաւական է , և երջանիկ համարիմք զմեզ :

Սխիւք ուրեմն , բայց ո՞րքից և ի՞նչ բանի վրայ , դժ-
ուարութիւնը ասիկայ է . ինչու որ հրապարակական թերթ
մը եթէ ո՛չ իր ընթերցողաց քմայքը սրբաբերու , դո՛նէ հա-
ճեցունելու պարտաւոր է : Արդ հաճութեան արժանի բան
փնտռենք : Ամեն մարդ գիտէ Ալիսինի որդւոց (Անգղիաց-
ւոց) մագաղական գեղեցիկ բնաւորութիւնը : Այս պարոնե-
րը զարմանալի կերպով ծանրաբարոյ են , ու ամենաշնչին ,
ամենաթեթեւ բաներու վրայ , ամենաճանր և ամենանուրբ
խորհրդածութիւններ կ'ընեն : Աշխարհաբաղաւոր Պօլսոյ
մէջքանի մը հատ ալ Անգղիացի կանգ ժաղաղաբար խիստ
քիչ , որոց մէկն օր մը միտքը զրա՞ծ է որ Տաճկաստանի
վրայ կորովի դիտողութիւն մ'ընէ , ու խելքին եկածը ե-
լեր Արեւելէս լրագրին զրէր է : Ընթերցողին հետաքրքրու-
թիւնը պիտի շարժի թերեւս , թէ ի՞նչ եւ արդեօք այն տե-
ղեկութիւնները , և շատ պիտի զարմանան երբ գիտնական
հեղինակը Տաճկաց մէջ գեւ ևս շարժման վրայ եղած զը-
րականութեան փափաքը դուլէլն , (որուն մէջ ալ էր ծա-
փահարենք) , ու նոր ելած պարբերական թերթերն յիշէին
ետքը կ'ըսէ թէ « Տաճկաց տիկնաներն ալ այնչափ փափաղ ու
նին վերձանութեան , որ իրենց արանց առած օրագիրնե-
րուն բոլորն իրենք կը կարդան : Իսկ Հայ տիկնայք , — ա-
նոնք մինակ եւրոպական զգեստ մը հագնիլ գիտեն , և

կարգալու ամենեկին միտում չ'են ցոյց տար » : Բաղդատու-
թիւնը քիչ մը խիստ է : Ես եթէ Անգղիացի ըլլալու բաղձն
և արդոյ նամակագրին չափ գիտութիւն ու կերթ ճաշիկ ու-
նենայի , Տաճիկ տիկնայց պչոնքը (քօքեթը) ու շքեղ
կառքերն քիչ մ'աւելի կը գնդիլ քան թէ ուսումնականութե-
անը , և անդին Բեալքահանէի զուարճութեանց Անգղի-
ացի ճէնթըլմէն մ'առաւել ևս վարժ եղող Կասիմի մէկը , զուցէ
իմ կարծիքս աւելի հաւանական կը դնուի :

Այլ զուարճաբանութիւնն 'ի բաց թողլով , ուսմունքն
ու գրականութիւնը Տաճկաստանի մէջ օր քան զօր յառա-
ջադիմութեան վրայ է : Օսմանեան ուսումնական ընկերու-
թիւնը (Ճէմիէթի Իմիէթ) արդէն հաստատութիւն գտած է ,
և ապագային խոստացած արգասիքն անտարակոյս մեծ պի-
տի ըլլան : Տար—իւլ—Ֆիւնուրի դասախօսութիւններն ալ ,
որոնք դարձեալ կանոնաւոր կերպով սկսած են , գիտու-
թեանց սկզբունքները հասարակութեան կը ծանօթացու-
նեն , և երբ որ մէկ մը գիտութիւնները մտնեն , նախա-
պաշարմունքները տակաւ առ տակաւ անհետ կ'ըլլան : Բայց
որովհետեւ ընթերցողներէն շատերը կրնան այս օգտակար
գասերուն անձամբ ներկայ գտնուիլ , ուստի քիչ մ'ալ Եւրո-
պայի գրական լուրերուն վրայ խօսիմք : Լեհացւոց աղէտը
մեր ազգայնոց անձանթ մէջ , և եթէ թշուառութիւնը
վեհանձն սրտերու համակրութիւնը կը շարժէ , Եւրոպիոյ
ազատամիտ մասն , իր կարեկցութիւնն անոնց չ'զղացաւ , թէ
և զինուորական օգնութիւն չ'կրցաւ մատուցանել , որովհե-
տեւ մարդասիրական նուէրները , քաղաքական փցոն նկատ-
մունքներն առ ոչինչ զրկելով , այնպիսի վեճ մ'ընեն , զոր
ոչ որ առանց խժուժեան կրնայ արգիլել : Փարիզի մէջ Ֆը-
րանքօ—Բոլմիսիական մասնաժողով մը կազմուած էր , լեհ
վիրաւորելոց նպաստներ հաւաքելու համար , և այս նպատա-
կաւ Պարթէլըմի սրահին մէջ , երեւելի գրադէտներ վերձա-
նութեան դասեր բացած են , ուր քանի մը ժամ մտաւոր
զուարճութիւն առնելու , և մարդասիրական պարտք մը կա-
տարելու համար խուռն բազմութիւն մը կը գիւմէ : Ընթեր-
ցողք անշուշտ միտքերնին պիտի բերեն Պ. Մէն—Մարք Ժի-
րարտէնի անունը , զոր շատ անգամ առիթ ունեցեր էր յի-
շելու , ինչու որ այս հուշակաւոր վարժապետին վեճի խոսքե-
րը , լեհացւոց [պէս , ամէն աւարաբաղդ ազգաց դատը
պաշտպանելու համար ստէպ յեղյեղուած են :

Այլ այս անգամ Պարթէլի հասարակաց կրթութեան
պաշտօնեայն Պարթէլըմի սրահին վերձանութեանց արտօ-
նութիւն տուած ստեղծ , քաղաքական տեսութիւններն 'ի
բաց կենալու , և միայն գրական և ուսումնական նիւթերու
վրայ ընթերցողաւորներ տալու սրտաւիրած է , ուստի մեր
ալ միայն նոյն կէտերուն վրայ տեսութիւն կ'ընենք :

Պ. Մէն—Մարք Ժիրարտէն մատենագրութեան ողբոյն
վրայ խօսելով , քանի մը դիտողութիւններ ըրաւ թէ դպրու-
թիւններն ընդհանուր հասարակութեան նկատմամբ ի՞նչ
յարաբերութիւն ունին , և այնչափ մեծ մատենագիրք մեր
միտքը զիւթելու տաղանդը ուրիշ կ'ստանան : Երբ որ
Մալթրալի կը հարցունէին թէ բառերուն աղել գործածու-
թիւնն ու լեզուն բնական դարձուածներն ուրիշ սովորելու
է , գնացէր խոտ կապոններուն հարցուցէր , կ'ըսէր , և լեզ-
ուն կազմութեան աղբիւրը ժողովուրդը կը համարէր , որուն
զգացումը կը բացատրէ անիկա :

Երբ հայ գրականութեան նկատմամբ ալ սոյն սկզբունքը կրնանք դորձադրել, և մեր աշխարհաբանն օր քան զօր ծոխացունելու, ու ամէն կողմ միօրինակ լեզու մը տարածելու համար կրնանք Վաղիացու օրինակին հետեւիլ: Նախնեաց մատենագրութիւնն իրենց ատենուան ընկերութիւնը կը ներկայացունէր, այսինքն դարերով առաջ մեր ազգին ունեցած վիճակն ու գաղափարները:

Այլ ինչպէս ժամանակն ու դարերը փոխուեցան, լեզուն ալ փոփոխութիւն կրեց, և ազգայնոց բազմին բազմակից եղաւ: Իրաց արտաքին կեղեկէն անդին չ'զննողները, պակասութիւն մը կը համարին, երբ որ այս ինչ տեղին գաւառականը մէկ տեսակ մը կոշտ եղանակաւ կը խօսի, և այն ինչ տեղինը միւս տեսակ մը: Բայց լեզուն վրայ դիտողութիւն ընելէ յառաջ, մարդոյն բարոյական և քաղաքական վիճակին վրայ դիտողութիւն ընենք, ահա այն ատեն գաղափարը կը պարզուի: Ռուսոյ հայր մենէ տարբեր կերպով կը խոնարհեցունէ բայերը, և խօսակցութեան ոճերը մերկէն օտար են: Ի՞հաղէկ, քիչ մը մտածենք և կը տեսնենք որ այն կողմերու պարսից խօսած աղճատեալ տաճկերէնին հետքը կ'երևան հայերէնին մէջ ալ, հետք մը, որ մեր ազգայնոց երբեմն անոնց դժնդակ լուծին տակն ըլլալուն ցաւալի ասպարոյցն է: Անցաւ ժամանակ և իրենց տեղերը փոխեցին, այսօրմ'ինչ կը տեսնենք, եթէ ոչ շատ անգամ ռուսական ու ճեր ու ռուսական հնչում, և յաճախ ռուսական բառեր: Վանքցին ալ ուրիշ անհասկնալի եղանակ մ'ունի խօսելու, որ կարծես թէ (թող ներուի ըսելու) ականջիդ տակ անախորժ արտասանութիւն մ'է կը հնչեցունէ: Այսինչ է, եթէ ոչ բիրտ բերտերէնին ազդեցութիւնը, և երանի թէ մեր ազգայինը մինակ լեզուի կողմանէ բռնութեան ենթաւ կայ ըլլային, ու իրենց ստացուածքն, ընտանիքն և հողին անգամ, վայրենի բիրտերուն տխուր աւարը չ'ըլար: Թող տանք այն հայերն որոնք բոլորովին իրենց լեզուն անգամ չ'են հասկնար և հայաստանի միւս գաւառներն ալ աչքէ անցունենք, ամեն տեղ, լեզուն խանդարմանք մի և նոյն թագուն պատճառները կը գտնենք, որոնք աստիճանաւոր կերպով ինչքան որ ընկերութեան վիճակը բարեղանայ, կամ Եւրոպական եղանակաւ խօսելով քաղաքակրթութիւնը մշտնայ, այնքան ևս անհետ պիտի ըլլան: Պանք Պօլիս, ուր տեղ լեզուն աւելի ողորկ և յստակ կերպարանք մ'առած է, բայց հոս ալ այս փոփոխութիւնը գիւթական գաւազանի մը հարուածով յառաջ եկած չ'է, եւ նոյն իսկ հիմնական մեծագոյն մասին դորձաձած լեզուն ինչ ըլլալը գիտենք: Առաջ ճաճկերէնը տիրապետած էր, հիմա երիտաւարը եւ օրիորդը գաղղիերէն կը սորվին, մահիկ ըրէ՛ և խօսակցութեան մէջ արտաբերուած գաղղիերէն բառերը նշանակէ՛, ասիկա մինակ Պ. Ա. . . կամ օրիորդ Բ. . . քաղղիերէն գիտէ ըսել չ'է, այլ և ցոյց կուտայ թէ գաղղիացի ախորժակ ու գաղղիացի գաղափարներ ունի:

Ընթերցողներէն ոմանք պիտի կարծեն թերևս թէ Պաղիացի ախորժակն ու գաղափարները պիտի մերժեմ հիմայ, այլ մեծասպէս կը սխալին, վասն զի այս եւանդուն ազգը չ'ես գիտեր ինչ զօրութիւն ունի որ իր նորաձեւութիւնները, իր գրականութիւնն ու գաղափարները բոլոր աշխարհի ալ ընդունել կուտայ: Ասոր գաղտնի սրտածառ մը կայ հարկաւ, բայց անշուշտ իր ունեցած կէս միլիոն սուրհնեւուն կամ գրծեալ թնդանութիւններուն (սահմանային) ազդեցութիւնը չ'է: Մեղի հարկաւոր եղածն այն է որ Պաղիական ճաշակները մշակենք, առանց հայ ըլլալին շուտ մը մոռնալու:

Գուցէ իմ մտքիս թուիլը զի շատ հեռու տարաւ, գառնանք ուրեմն ուրիշ որ սկսեցինք: Գրականութիւնը ժողովրդէն կ'առնէ իր ծագումն ըսինք, ու մեծ մատենագիրներու տաղանդովը կը մշակուի: Արդ՝ ի՞նչ է այն յատկութիւնը կը հարցունէ Պ. Սէն Մարք Թիրարտէն, այն ոգին որ մատենագիրներէն, անոնք նշանաւոր կ'ընէ ոմանք աննշան: Ի՞նչ է, Պատիւներու, Ֆէնըլոններու, Ռասկիններու, Վօլքեններու արժէքը: Եթէ սկսած թուղթերուն նայինք, ոչինչ, քանզի շատերն անոնց պէս գիրքեր գրած են: Մանաւանդ մեր օրերը, երբ եթէ նոր երած գիրք մը ընդունելութիւն գտնայ ճամարտակ (շաւախ) հեղինակներն իսկոյն անոր տիտղոսը կը յախշտակեն, ու հասարակութեան կըլեցունեն:

Լու համար, իրենք ալ կ'ենեն նոյն տիտղոսով գիրքեր կը հրատարակեն: Եօթէն Սիւ Միւլէր Տե Բարի մը գրեց, մէկ մ'ալ տասնի մը չափ Միւլէր Տե . . . չ'ես գիտեր ինչ վերնագրով, գիրքեր ելան, որոց շատ անգամ գեղեցիկ պատկերներն ու զրաւաճառաց ապակիներուն մէջէն շողացող փառաւոր կազմերն ընթերցողաց ախորժակը կը հրապուրէին, բայց և այնպէս ամէն Միւլէրներէն աւելի յարգ գտնողն Եօթէն Սիւլը եղաւ:

Մարդիկ՝ զգացում, գաղափար, յուզմունք ունին, մեծ մատենագիրն արուեստն ասոնք կենդանացնել, և մարդկային օրտին մէջ գտնուած անկերպարան, այլ բերրի աղջաւնդէն ելած բաներուն լուսոյ պէս կազմութիւն և ձև տալ է: Անոնցմէ առաջ մարդկային ընկերութիւնը կայ իր բոլոր մտաւորական յատկութիւններով, որոնք անոնց գրչին տակ տեսանելի և զգալի կըլլան:

Ասկէ ետքը քննաբանը կուգայ և հասարակութեան ըզգացմանցն ու խորհրդածութեանցը, զրադէաներուն տաղանդովը կըլլաւ հրաշալի փոփոխութիւնները կը բացատրէ: Բննաբանը կը հետազօտէ թէ արդեօք բանաստեղծը կըլլած է իր բերթուածներուն մէջ, մարդկային հասարակութեան ու գին ցոլացունել, վասն զի եթէ բերթուած մը չ'իրնայ մայրական սէրը պարզապէս մօր մը զգացածին պէս բացատրել, կամ պատիւն ու հարգանքներով ինչը դրօշակին ներքեւ կըլլաւ աննշան զինուորին պէս, և երբ այն բերթուածը մեր սրտին մէջ եղած կիրքերն ու զգացումները չ'նկարագրէր, որով մեր սրտերն ալ յուզուին, այս նշանէն հասկնալու է որ մատենագիրը մարդկութեան ընդհանուր սպէսն արձագանքը չ'է կըլլած ըլլաւ: Զորօրինակ, կարգա՛ Ռասկին այն վեմ տողերը,

Յաւիտենական է անուն նորա որ արար զաշխարհ
Նա հառաչանայ լըսէ անմեղին, նովաւ կեայ խորհրդ
Զմահականացուաց աննէ գառաստան արդար օրինօք
Եւ ի գահոյն իւր հարցաբըննէ զարքայիցն ջուկ

(ՌԱՍԿԻՆ Եսթեր:)

Ի՞նչ է այս ոտանաւորներուն անհամեմատ գեղեցիկութիւնը, ոչ ապաքէն Ռասկին, Աստուծոյ վրայ, դիտնականներէն սկսելու մինչև յետին տգէտին ունեցած գաղափարն սքանչելի կերպով կը նկարագրէ, և ասով միայն վսեմութեան բարձրագոյն աստիճանը կը հասնի: Ահա՛ մեծ բանաստեղծին արուեստը, Աստուծոյ, որուն անունը Յաւիտենական է, որ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անհամար աշխարհներ ըստեղծած է և անոնց ընթացքը կը կարգաւորէ, կը լսէ թըլուառ հիւղի մը մէջէն ելած խեղճութեան ձայնը,

Նա հառաչանայ լըսէ անմեղին . . .

Ո՞ր գլխած սիրտ, որ Աստուծոյ վրայ յոյս մ'ունի, այս տողը կարդալով յուզմունք մը չ'զգար: Սորայ է որ Պ. Սէն Մարք Թիրարտէն ինպատու Լեհ վերաւորելոց եղած հրապարակախօսութեանց մէջ, որոնք ինչպէս որ ըսինք ամենեւին քաղաքական բանալու վրայ չ'պիտի ըլլային, սկզբնաւորութեան ատենաբանութիւնն ընելով, անոնց աղէտիցը նկարագրութիւնը չ'ըրաւ, այլ բանաստեղծին, Աստուծոյ անհոն գլխածութեան վրայ գրած մէկ տողը կրկնեց, որուն և միտքն ամէն մարդ կը հասկնայ:

Նա հառաչանայ լըսէ անմեղին . . .

Պատիւ ունիմք մեր ընթերցողաց ծանուցանելու, որ ազգային բանաստեղծ մեծարգոյ Պ. . . իր ոտանաւորներէն մեծ մաս մը Սէրէն տնօրէնութեանը յանձնելու շնորհ ըրած ըլլալով, հանդիսի միջոցաւ զանոնք հետզհետէ կ'ըրթ ճաշակաց աէր եւ գեղեցիկ դարձնելով սիրով հասարակութեան պիտի հաղորդենք: Բանաստեղծին արժէքն արդէն քաջածանօթ ըլլալով, կը յուսանք որ հասարակութիւնն ալ մեղի հետ շնորհապարտ ըլլայ անոր: Ահա այս անգամ մէկ երգ մը, որուն գեղեցիկութիւնն ընթերցողն ինքնին կրնայ գտնել:

տաւորեալ կ'ստիպուիմ հաղորդել սիրելի ազգայնոցս համա-
ռօտ ժամանակի մը մէջ Լեւոնեցոց բրած յառաջագիւմ-
կան դավելի բարեկարգութիւնները, որք ուրիշ տեղերու
գաւառաբնակ Հայոց պէս երեսի վրայ ձգուելով հետզհե-
տէ նոյա դժբաղդ կացութեանը բաղդակից պիտի բլլային,
սակայն Սահմանադրութեան փրկուէտ օրինայն համաձայն
զոր Կարնոյ համադգայինքս ալ ուրախութեամբ ընդունե-
ցին, եւ ըստ այնմ՝ հաստատեցին իւրեանց ազատ ընտրու-
թեամբն եւ քուէարկութեամբ գաւառական ժողով մը, ու
րոյ անդամոց ինչպիսի ազգասէր եւ սահմանադրասէր ան-
ձերէ բաղկանալն կանխապէս յիշած եմ Մասիս լրագրոյն
միջոցաւ: Բաժնիս անտեղի ենթադրութեանց վրայ չհիմ-
նելով թող ներեն մեզ եւ բաւական համարին մեր արդոյ
ընթերցողք ի բազմաց մին աստ յիշատակելիս, այն է քա-
ղաքիս ազգօգուտ ընթերցարանն Արշարունի ընկերու-
թեան, որոյ սկզբնապատճառ եւ հիմնադիրքն էին սոցա
մեծագոյն մարդ ընդ մեծապատիւ ազգասէր եւ ուսումնա-
կան Յակոբ աղայի Յովսէփեան, եւ այլոց լուսամիտ ան-
ձանց: Արդ ամենայն յաջողակութեամբ և նպատակաւ ազ-
գասիրաց ազգիս օր ըստ օրէ յիշեալ ընթերցարանը բարգա-
ւաճեալ կը դիմէ դէպ ի իւր նպատակը, այն է՝ Գիտու-
թիւնը եւ ընթերցասիրութիւնը ծաւալել հասարակութեան
ի ձեռն ձրի վերձանութեան ազգային պատմական գրոց՝
եւ ազգօգուտ պարբերականաց: Ուրեմն ինչպէս չուրա-
խանամ եւ չըրելիմ, երբ կը տեսնեմ հանրութեան ձայ-
նին անսխալ լինելը, եւ մինչեւ ցարդ ի դուրս ելած ազգա-
սիրական բարեգործութիւնները, որք ի բերան վերջին ռա-
կին անգամ օրհնութեամբ եւ գովութեամբ կը յիշատակուին:

Փառք վերին տեսչութեան որ սոցա օրոյն հիմնական
բարեկարգութիւն մը ստացաւ Կարնոյ եկեղեցոյ շէնքա-
ռութիւնը, զպրտաւնց յառաջագիւմութիւնը, ազբաւոաց
խնամակալութիւնը, ազգայնոցս մէջ պատասխած վէճերու
քննութիւն եւ խաղաղարարութիւնը, եւ ճնշեալ ու բռն-
նաբարեալ իրաւանց արդարացի պաշտպանութիւնը, մէկ
խօսքով գաւառական ժողովին արդոյ անդ աններն իրենց ա-
մենափափակ պաշտօնին պատկանեալ գործերն արգարու-
թեամբ խոհեմութեամբ եւ արիւթեամբ անվրէպ կը կա-
տարեն: Անուրանալի ճշմարտութիւն մ'է որ սոցա բարե-
գործութեանց անարդեւ յառաջագիւմութեանը նպատակցին
դիտաւորապէս միմեանց կարծեաց եւ գաղափարաց համա-
ձայնութիւնը, Գեր, Ս. Առաջնորդ հօր օգնականութիւնը,
եւ ազգասէր իշխան աղայից եւ ազգիս մէջ գտնուած ուսում-
նականաց եւ արդոյ հասարակութեան օժանդակութիւնը:
Եթէ Կարնի միայն գաւառական ժողովոյ շնորհիւ այսչափ
կերպարանափոխ եղաւ, ուրեմն ով չի մակաբերեր որ կրօնա-
կան քաղաքական եւ ժողովոյ շնորհիւ (որոց հրահանգներն
անհամբեր օր մ'առաջ ընդունելու կապասէ Կարնի) ան-
շուշտ եթէ այսպէս անձնախրաբար աշխատելու ըլլան, քա-
ղաքակրթեալ ազգաց բախտակից պիտի բլլայ նաեւ Հայ-
աստան:

Ուստի նամակս կը վերջացանեմ պարտաւորեալ ի դի-
մաց կարնաբնակ ազգայնոց հրապարակաւ ազգօգուտ հան-
դիսիդ միջոցաւ մեր խորին շնորհակալութեան անկեղծ եւ
ջերմ հաւատովը յայտնել մեծապատիւ եւ ազգասէր ան-
դամոց գաւառական ժողովոյ:

Ժամանակ իր 32 թուոյն մէջ մեր տպագրական խնդրոյն
վրայ գրած յօդուածին նկատմամբ, քանի մը խօսքեր կ'ընէ,
որոնք եթէ իբրեւ պատասխան առնենք, շատ հեռու են
մեր գրածներէն: Մեր պաշտօնակիցը հասկցած չ'երեւիր որ
նոր արեւմտաւոր վրայ եղած ազգի մը ամենէն հարկաւոր եւ
ղածը գաղափարաց հաղորդակցութիւնն է, որ անարդեւ
տպագրութեամբ կ'ըլլայ, եւ այս անուցիւ կաթը մեր Ազգը
տակաւ ին բաւական վայելած չ'է դժբաղդարար: Իսկ ազգա-
յին խմբագրութեան վրայ կուտած նախատինքը հերքել
հարկ չ'ենք համարիր: քանզի մեր արդէն անսահման աշխա-
րէն մը չ'ենք տեսներ մեր Կարնի Ազգին մէջ, որպէս զի ան-
կէ յառաջ եկած փաստար հետեւանքն են ու գեղձոմներն ալ
նշմարենք: Բայց եթէ Ժամանակ այնպէս կ'ըզայ որ ինքը բա-

ւական անհարգալէ է, ազատ է, ինչպէս որ ըսած ենք, իրեն
անհարգալէ մ'ալ աւելի ամրապնդել տալու, իսկ քիչ մը վա-
րըն ըրած բաղդատութենէն չ'արժեքաւ համար, ճերմակէն
դեղն արդէն առած է, եւ կրնայ օգտակար կերպով դոր-
ծածել:

ԶՈՒՍԲԱՆԻՔ

Էօրօք լրագրին վիճենայի թղթակիցներէն մէկը հետեւ-
եալ խիստ զուարճալի դէպքը կը պատմէ:

Հունգարիոյ Բէսթ քաղաքը տօնափառաւ մը կ'ըլլայ, ուր
նորաձեւութեան վերաբերեալ բաներ կը ծախուին, եւ այս
առուտութենէն եղած շահն ազբաւոաց կը բաշխուի: Աղնուա-
կան ու չքնաղաղեղ տիկնայք կը վաճառեն այս տօնավա-
ճառին մէջ ծախուելիք փառաւոր ապրանքները, եւ շատ
մարդիկ վիճենայէն հոն կ'երթան բան առնելու համար:

Անցեալները Պ. Բ. տը Ա***, տօնավաճառին մէջ պար-
տած տեսն, յանկարծ փոքրիկ գրասեղանի մը առջեւ Զ***
գեղեցիկ կամուսնին կը տեսնայ՝ կը մօտենայ եւ

— Ի՞նչ կը ծախէք կոր, կամուսնի, կ'ըսէ ժպտելով Պ.
Տը Ա***

— Ինչ որ կը փափաքիք, կ'ըսէ տիկին տը Զ*** նոյնպէս
ժպտելով:

- Համայր ունիք:
- Հարկաւ:
- Գինն ի՞նչ է:
- Հատը 1,000 ֆիօրին:

— Ատկից աւելի աժան չ'կրնար ըլլալ, կը պատասխա-
նէ Պ. տը Ա***, եւ գրպանէն 1,000 ֆիօրինի պանս—նօք մը
հանելով գրասեղանին վրայ կը դնէ:

Գեղեցիկ կամուսնին կը շառագունի, այլ թող կուտայ
որ իր վարդագոյն չրթանց վրայ՝ Պ. տը Ա*** շատոնցու-
նէ ի վեր փափաքած համայրն առնէ:

Սակայն թող չ'կարծուի թէ այս զուարճալի դէպքն ան-
բարոյականութիւն մ'էր, այլ մանաւանդ բարեգործութիւն
մը, որով ազբաւոներն 1,000 ֆիօրին աւելի վաստակեցան:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Հայոց տխուր բաղդին յիշատակարաններուն մէջ դառն
կէտ մը գրաւող լեւոն լուսինեան 1393 նոյ. 22ին մեռած
ու Փարիզ Սէն—Տընի եկեղեցոյն մէջ թաղուած Ռաբին-
եանց վերջին թաղաւորին շիրմի պատիկը գեղեցիկ տը-
պագրութեամբ Զինճիլի խանի վերնայարկը կ'ընկնի օ-
րագրոյն գրատունը կը ծախուի: Գին 7 զուրուշ:

Քաթոլիկի մը մոմտօւքները եւ Հայոց մը մոմտալիքնե-
րը: Գրեց. Կ. Բ. Ն. որ միայն Գաֆ Եղբարց համար զըր-
ուած է, փախաբելի էր որպէս զօձ Խրափիտաց համար մի-
անգամայն գրուած ըլլար:

ՄԻՒՔԵԱՅԱՐ

Մեծարգոյ Պ. Կ. Յ. Փանոսեանի հեղինակութեամբ
տաճկերէն լեզուաւ տեսարակ մ'է: Գին 4 զուրուշ:

Արքունի վաւօղապետ վսեմաշուք եւ քաջանուն Պօղոս
պէյ Տատեան ամիրային դարձը: Գրեց. Կ. Բ. Վ. Ն. Գին
3 զուրուշ:

ԻՄԹԻՀԱՆԸ ԳԵՑԱՆԱՄԵ

Մեծարգոյ Պ. Կ. Յ. Փանոսեանի հեղինակութեամբ
տաճկերէն լեզուաւ տեսարակ մ'է: Գին 6 զուրուշ:

Բախմադակութիւն նուագաց Հայաստանեայց սուրը եւ
կեղեցւոյ ըստ ութն ձայնից. յօրինեաց Ե. Մ. Տնտեսեան:

Յլօրիան. հովուերգութիւնը: Կալաթէա ու Լաթէլլա.
թարգմանեալ յարժանապատիւ Նուրիճանեանէ: Թէ այս
եւ թէ վերինները կը գտնուի Պօղոս ամեն Հայ գրավա-
ճառներուն քով:

ՀԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Ա. ՃԵՎԱՆԻԹՃԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ. Ա. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ